

Neplatnost smlouvy

Skutečnost, že typová kupní smlouva nebyla podle § 23 odst. 3 zák. č. [634/1992](#) Sb., ve znění účinném do 30. 6. 1995, schválena příslušným ústředním orgánem státní správy, nezpůsobuje bez dalšího neplatnost takovéto smlouvy.

Skutečnost, že typová kupní smlouva nebyla podle § 23 odst. 3 zák. č. [634/1992](#) Sb., ve znění účinném do 30. 6. 1995, schválena příslušným ústředním orgánem státní správy, nezpůsobuje bez dalšího neplatnost takovéto smlouvy.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 543/2000, ze dne 31.1.2002)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce Z. I., společnost s ručením omezeným, zastoupeného advokátem, proti žalovanému Ing. M. V., zastoupeného advokátkou, o 42.422,50 Kč, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 9 pod sp. zn. 7 C 195/98, o dovolání žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 9. prosince 1999, č. j. 14 Co 514/99 - 40, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 9. prosince 1999, č. j. 14 Co 514/99 - 40, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 6. 4. 1999, č. j. 7 C 195/98 - 26, se ve výroku ohledně částky 38. 062,- Kč a ve výroku o náhradě nákladů řízení zrušují a věc se v tomto rozsahu vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 9 k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Obvodní soud pro Prahu 9 rozsudkem ze dne 6. 4. 1999, č. j. 7 C 195/98 - 26, uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci 42.422,50 Kč a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vycházel ze zjištění, že účastníci uzavřeli dne 6. 2. 1995 kupní smlouvu ohledně sady nádobí D-124 Grande, přičemž žalovaný jako kupující se zavázal zaplatit kupní cenu ve výši 2.390,- DEM ve 24 měsíčních splátkách, které byly sjednány od 10. 2. 1995 v určené výši v DEM přepočtem na Kč prodejním kurzem ČNB dle kurzu valuty - prodej v den placení zálohy. Dále bylo zjištěno, že smlouvu se žalovaným uzavřel reprezentant žalobce J. H., který byl oprávněn za žalobce jednat na základě mandátní smlouvy ze dne 2. 5. 1994. Tuto smlouvu posoudil obvodní soud jako platně uzavřenou smlouvu kupní podle ust. § 588 obč. zák.; námitky žalovaného, že smlouva je neplatná pro rozpor se zákonem, zejména se zákonem na ochranu spotřebitele a se zákonem o péči o zdraví lidu, nepovažoval soud za opodstatněné, neboť prodej nádobí zn. Z. byl schválen rozhodnutím hl. hygienika ČR ze dne 9. 11. 1992, č.j. HEM 36-51-19.10.92, a v nabídce tohoto zboží proto nelze spatřovat poškozování spotřebitele. Uzavřenou kupní smlouvu nečiní neplatnou ani skutečnost, že tzv. typová smlouva používaná žalobcem nebyla schválena ústředním orgánem státní správy, protože ze zákona č. [634/1992](#) Sb. nevyplývá povinnost žalobce předkládat formulářové smlouvy ke schválení. Ohledně námítky žalovaného o neurčitosti sjednaného způsobu stanovení kupní ceny, a tedy dalšího důvodu tvrzené neplatnosti uzavřené smlouvy, soud prvního stupně dovodil, že používá-li žalobce pro výpočet kupní ceny po 16. 10. 1995, kdy ČNB přestala zveřejňovat kurzy valut a kurzy deviz nákup a

prodej, kurz banky, a.s., jde o postup správný, který je v souladu se smyslem smlouvy. Stejně tak za nedůvodnou považoval obvodní soud i námitku žalovaného o neplatnosti smlouvy z důvodu neurčitosti předmětu koupě, neboť z výpovědi svědka J. H., reprezentanta žalobce, který se žalovaným smlouvu uzavřel, vzal za prokázané, že nabízené zboží je nejdříve předváděno a poté mají zájemci o jeho koupi možnost vybrat si konkrétní nádoby či sady podle prospektů. Požadavek žalobce na zaplacení kupní ceny zboží považoval proto za důvodný s tím, že smlouvu nečiní neplatnou ani nedostatek souhlasu manželky žalovaného s jejím uzavřením.

K odvolání žalobce Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 9. 12. 1999, č. j. 14 Co 514/99 - 40, rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o věci samé změnil tak, že žalobu co do částky 4.438,20 Kč zamítl, jinak rozsudek soudu prvního stupně v tomto výroku potvrdil, dále rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů a v souladu s ust. § 239 odst. 1 o.s.ř. připustil proti svému rozhodnutí dovolání, neboť je podle něj založeno na otázkách zásadního právního významu. Městský soud vycházel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, řízení dále doplnil zprávou banky o výši kurzu valuty-prodej Kč x DEM ke dni 10. 2. 1995, a shodně se soudem prvního stupně dospěl k závěru, že uzavřená kupní smlouva je platným právním úkonem. Ohledně námitky žalovaného, že smlouva účastníků je pro nedodržení formy typové smlouvy neplatná podle § 39 obč. zák., odvolací soud s poukazem na ust. § 23 odst. 3 a § 24 zákona č. [634/1992](#) Sb., ve znění zákona č. [217/1993](#) Sb., dovedl, že i kdyby formulářová smlouva používaná žalobcem nebyla příslušnými orgány schválena, nemělo by to za následek neplatnost předmětné smlouvy podle § 39 obč. zák., neboť neschválení typové smlouvy se nedotýká jejího obsahu ani účelu, a případné porušení povinnosti stanovené tímto zákonem mohlo být jen sankcionováno ve formě pokuty. Odvolací soud nepřisvědčil ani námitce žalovaného, že smlouva účastníků je absolutně neplatná pro neurčitost předmětu koupě; v této souvislosti poukázal na výpověď svědka J. H., reprezentanta žalobce, z níž bylo zjištěno, že při uzavírání smlouvy byl žalovanému předložen aktuální prospekt. Dále městský soud dovedl, že povinnost žalovaného zaplatit kupní cenu zboží nezankulovala pro nemožnost plnění, neboť i poté, kdy ČNB přestala zveřejňovat kurzy valuty - prodej, bylo objektivně možno tento kurz zjistit, i když za ztížených podmínek (§ 575 odst. 2 obč. zák.), např. písemným dotazem s odvoláním na ujednání ve smlouvě. Ohledně určení výše kupní ceny se městský soud ztotožnil s názorem soudu prvního stupně, že použil-li žalobce pro její výpočet kurzu banky, „jde jen o technický prostředek zjišťování ceny v korunách“, a nikoliv o změnu závazku ve smyslu § 516 obč. zák. Za oprávněnou však odvolací soud shledal námitku promlčení uplatněného nároku žalobce ohledně splátky kupní ceny splatné dne 10. 2. 1995 ve výši 239,- DEM, která činí v přepočtu 4.438,- Kč při zjištěném kurzu 18,57 Kč za 1 DEM; v tomto rozsahu proto změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl.

Proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu podal žalovaný dovolání, v němž odvolacímu soudu vytýká, že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, neboť za chybný pokládá závěr odvolacího soudu, že kupní smlouva účastníků je platným právním úkonem. Nesouhlasí s názorem městského soudu, že neschválení typové smlouvy jako podmínky jejího používání podle § 23 odst. 3 zákona na ochranu spotřebitele, nezpůsobilo její neplatnost podle § 39 obč. zák., neboť podle jeho názoru se jedná o nedodržení formy právního úkonu mající vliv na obsah kupní smlouvy. Má za to, že podle cit. ustanovení zákona na ochranu spotřebitele by měl být spotřebitel v dobré víře, že předtištěná podoba typové smlouvy obsahuje vyvážená ustanovení na ochranu obou stran, nikterak nezhoršující postavení kupujícího ve srovnání s běžným prodejem v obchodě. Nesprávný je podle dovolatele i názor odvolacího soudu, že určení kupní ceny přepočtem z DEM na Kč je jen technickým prostředkem zjišťování ceny v Kč, a nikoliv změnou ujednání o kupní ceně jako podstatné náležitosti kupní smlouvy. V této souvislosti namítá, že po 16. 10. 1995, kdy ČNB přestala zveřejňovat kurzy valuty - prodej, bylo nutné, aby se smluvní strany dohodly na jiném způsobu určení výše splátek kupní ceny v Kč. Pokud k dohodě nedošlo, stal se způsob určení výše

splátek v Kč pro žalovaného objektivně nemožným, protože nemohl zjistit jejich výši podle smluvních podmínek. V důsledku toho jeho závazek z kupní smlouvy ze dne 6. 2. 1995 podle § 575 odst. 1 obč. zák. zanikl. Dále má dovolatel za to, že použil-li žalobce v daném případě pro výpočet výše kupní ceny kurz banky platný ke dni 10. 1. 1997, tj. ke dni ve smlouvě sjednané splatnosti poslední splátky kupní ceny, porušil tím ujednání účastníků o tom, že přepočtení výše splátek se řídí kurzem ČNB valuty - prodej, neboť po dobu 9 měsíců po uzavření smlouvy byl uvedený kurz ČNB ještě zveřejňován. Žalobce proto podle jeho názoru nedoložil náležitě výši svého nároku a v tomto ohledu neunesl důkazní břemeno, avšak odvolací soud se touto odvolací námitkou žalovaného nezabýval. Za vadný dovolatel dále považuje i názor odvolacího soudu, že určitost předmětu koupě byla prokázána výslechem svědka H.; tento svědek si totiž na okolnosti uzavření kupní smlouvy mezi účastníky nepamatoval a jen uvedl, že jednal zřejmě jako v jiných případech včetně předložení katalogu, avšak z kolika nádob se sada nádobí Grande D-124 skládala, nesdělil, a nevysvětlil ani rozdíl v počtu kusů této soupravy uvedený v sortimentní listině a v povolení hygienika. Právě tato okolnost je podle dovolatele významná z toho důvodu, že počet nádob uvedený v povolení hygienika by se měl shodovat s identickým označením v sortimentní listině. Vzhledem k tomu, že katalog používaný žalobcem v době uzavření smlouvy nebyl předložen, nelze ani zjistit, zda předmětná sada nádobí D-124 Grande odpovídá sortimentní listině či povolení hygienika. V tomto ohledu proto rozhodnutí odvolacího soudu vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování. Navrhl, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a aby mu věc byla vrácena k dalšímu řízení.

Podle ustanovení části dvanácté hlavy I bodu 17 zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (1.1. 2001) nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2000).

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas a osobou k tomu oprávněnou (§ 240 odst. 1 o.s.ř.), účastníkem řízení, řádně zastoupeným advokátem (§ 241 odst. 1 o.s.ř.), přezkoumal rozsudek odvolacího soudu v napadeném vyhovujícím výroku podle § 242 o.s.ř. a dospěl k závěru, že dovolání, které je přípustné podle § 239 odst. 1 o. s. ř., je částečně důvodné.

Jde-li o potvrzující rozsudek odvolacího soudu, je dovolání přípustné ve smyslu ustanovení § 239 odst. 1 o.s.ř., jestliže odvolací soud přípustnost dovolání svým výrokem vyslovil, a to s argumentem o zásadním významu právní stránky rozhodnutí. Takto založená přípustnost dovolání úzce souvisí s vymezením možného dovolacího důvodu, jímž je z povahy věci důvod podle § 241 odst. 3 písm. d/ o. s. ř., že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. V dané věci je přípustnost dovolání založena toliko výrokem odvolacího soudu. Dovolání je proto - kromě okolností uvedených v § 237 odst. 1 o.s.ř. (§ 241 odst. 3 písm. a/ o.s.ř.), příp. § 241 odst. 3 písm. b/ o.s.ř. - přípustné pouze podle § 241 odst. 3 písm. d/ o.s.ř. Z uvedeného důvodu se dovolací soud nemohl zabývat námitkami dovolatele, že rozhodnutí odvolacího soudu vychází ze skutkového zjištění, které nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování, neboť se jedná o dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm.c/ o.s.ř.

Nesprávné právní posouzení věci jako důvod dovolání podle § 241 odst. 3 písm.d/ o.s.ř. spočívá v

tom, že odvolací soud aplikoval na zjištěný skutkový stav nesprávný právní předpis nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil.

Nesprávnost rozhodnutí odvolacího soudu je v napadeném rozsahu spatřována především v tom, že kupní smlouva uzavřená mezi účastníky dne 6. 2. 1995 je platným právním úkonem.

Podle § 588 obč. zákoníku z kupní smlouvy vznikne prodávajícímu povinnost předmět koupě kupujícímu odevzdat a kupujícímu povinnost předmět koupě převzít a zaplatit za něj prodávajícímu dohodnutou kupní cenu.

Podle § 39 obč. zák. neplatný je právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází anebo se přičí dobrým mravům.

Absolutní neplatnost právního úkonu podle § 39 obč. zák. pro jeho nedovolenost tedy nastává v těchto případech: 1/ právní úkon svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu (jde tedy o právní úkon contra legem), 2/ právní úkon obchází zákon (jde o právní úkon in fraudem legis) 3/ právní úkon se přičí dobrým mravům (contra bones mores).

Námítku dovolatele, že kupní smlouva účastníků je neplatná podle § 39 obč. zák. proto, že typová kupní smlouva používaná žalobcem nebyla podle § 23 odst. 3 zák. č. [634/1992](#) Sb., ve znění účinném do 30. 6. 1995, schválena příslušným ústředním orgánem státní správy, nelze považovat za opodstatněnou. Podle tohoto ustanovení se typovou smlouvou rozumí formulář smlouvy, která má být uzavírána ve více případech, pokud je obvyklé, že spotřebitel obsah smlouvy při jejím uzavírání podstatným způsobem neovlivňuje. Schválení typové smlouvy je podmínkou jejího používání. Při schvalování posuzují příslušné orgány soulad typové smlouvy s ustanoveními právních předpisů. Jestliže příslušné orgány nerozhodnou o žádosti o schválení typové smlouvy do 30 dnů, platí, že typovou smlouvu schválily.

Dovolací soud se ztotožňuje s názorem odvolacího soudu, že absolutní neplatnost uzavřené kupní smlouvy podle § 39 obč. zák. nezpůsobuje sama o sobě okolnost, že typová smlouva užívaná žalobcem nebyla schválena příslušným ústředním orgánem státní správy. Schválení typové smlouvy podle cit. ustanovení zákona o ochraně spotřebitele bylo sice do uvedeného data podmínkou jejího používání z hlediska veřejnoprávní ochrany spotřebitele, avšak zákon na ochranu spotřebitele s neschválením typové smlouvy neplatnost smlouvy uzavřené s použitím formuláře nespojoval, a porušení této podmínky bylo možno podle tohoto zákona pouze sankcionovat. Ať již však smlouva byla uzavřena s použitím předtisku typové smlouvy či nikoliv, je vždy platnost právního úkonu z hlediska občanskoprávního třeba podle § 39 obč. zák. zkoumat z hlediska, zda právní úkon svým obsahem či účelem odporuje zákonu nebo jej obchází. Navíc z obsahu spisu vyplývá, že žalobce o schválení typové smlouvy příslušné ministerstvo požádal, jak uvedl jeho zástupce při odvolacím řízení, avšak orgán, který měl o žádostech o schvalování typových smluv rozhodovat, nebyl ustaven.

Podle § 37 odst. 1 obč. zák. právní úkon musí být učiněn svobodně a vážně, určitě a srozumitelně, jinak je neplatný. Neplatnost právního úkonu se tímto ustanovením váže k náležitostem projevu vůle; projev je neurčitý, je-li nejasný jeho obsah, to jest, když se jednajícím nepodařilo obsah vůle

jednoznačným způsobem stanovit. Závěr o neurčitosti právního úkonu předpokládá, že ani jeho výkladem nelze dospět k nepochybnému poznání, co chtěl účastník projevit (§ 35 odst. 1 obč. zák.).

S názorem dovolatele o neplatnosti kupní smlouvy (§ 37 odst. 1 obč. zák.) z důvodu neurčitosti předmětu koupě se dovolací soud rovněž neztotožňuje. Jestliže totiž žalobce zboží zákazníkům předvádí formou vybraných vzorků z jednotlivých sad nádobí a nabídku doplňuje předložením prospektu, v němž jsou vyobrazeny jednotlivé kompletní soubory, které jsou v kupní smlouvě označeny pouze čísly, pak zákazník na základě předloženého katalogu ví, ačkoliv je zboží identifikováno ve smlouvě pouze typem a číslem, které konkrétní nádobí daný soubor (sadu) tvoří. Uvedené číslo je tak identifikačním znakem, které dostatečně odlišuje sjednaný předmět koupě od jiného zboží. Za stavu, kdy v posuzované věci byl předmět koupě označen v písemné kupní smlouvě jako souprava nádobí D - 124 GRANDE, a žalovaný tuto smlouvu podepsal, nelze než uzavřít, že ve vztahu mezi účastníky byl předmět koupě dostatečně identifikován, navíc když při uzavírání kupní smlouvy žalovaný v tomto směru (ohledně předmětu koupě) žádné pochybnosti nevznikly. Okolnost, zda počet nádob uvedený v povolení hygienika je shodný s označením v sortimentní listině, či nikoliv, je právně irelevantní, protože se netýká předmětu uzavřené kupní smlouvy.

Za správný nelze považovat ani názor dovolatele, že okamžikem, kdy ČNB přestala dnem 16. 10. 1995 vydávat veřejně dostupný kurs valuta-prodej, nastala u žalovaného - za stavu, kdy mezi účastníky nedošlo ke změně smlouvy - počínaje listopadovou splátkou roku 1995 objektivní nemožnost plnění.

Podle § 575 odst. 1 obč. zákoníku stane-li se plnění nemožným, povinnost dlužníka plnit zanikne.

Cit. ustanovení se týká následné nemožnosti plnění, jež nastala po vzniku závazku, přičemž rozhodující je stav v době splatnosti závazku.

Smluvní cena (jejíž zaplacení bylo rozděleno do dvacetičtyř splátek od 10. 2. 1995 do 10. 1. 1997), byla v kupní smlouvě účastníků, jak z jejího obsahu vyplývá, vyjádřena v DEM (2.390,-). Splátkové plnění ceny účastníci dohodli přepočtem stanovených splátek na Kč podle kurzovního lístku ČNB dle kurzu valuty-prodej v den placení zálohy (splátky) s tím, že při odchylkách od dohodnutých termínů podléhají splátky případným kurzovním změnám, tzn. že bude vždy brán v úvahu prodejní kurz valuty x DM vůči Kč dle ČNB v den platby.

Vyplývá-li z obsahu předmětné kupní smlouvy, že vůle účastníků při jejím uzavírání směřovala k tomu, že výše splátek v Kč se řídí kurzem ČNB, a jestliže tento kurz (valuty-prodej) přestal být ČNB od 16. 10. 1995 zveřejňován, pak po tomto datu bylo nutno při stanovení výše kupní ceny vycházet z opatření Ministerstva financí ČR ze dne 19. 10. 1995 č.j 282/63 114/1995A/, podle kterého se pro přepočet majetku a závazků vyjádřených v cizí měně na českou měnu používá směnný kurz devizového trhu vyhlášený ČNB.

Způsob přepočtu kupní ceny dohodnuté v DEM na Kč je tedy třeba - za stavu, kdy mezi účastníky nedošlo ke změně smlouvy - po 16. 10. 1995 analogicky určit dle směnného kurzu vyhlášeného od listopadu ČNB.

Vzhledem k uvedenému nepřichází aplikace ust. § 575 odst. 1 obč. zák. v daném případě v úvahu; dovolací soud se proto ztotožňuje s názorem odvolacího soudu, že povinnost žalovaného zaplatit kupní cenu nezanikla.

Namítá-li však dovolatel dále, že žalobce dosud nedoložil výši žalobního nároku - tedy výši kupní ceny, jež měla být podle ujednání účastníků obsaženého v kupní smlouvě určena podle kursovního lístku ČNB dle kursu valuty - prodej v den placení zálohy (splátky), a v této souvislosti poukazuje na to, že žalobce vychází při jejím určení z kursovních lístků banky, a.s. (což je zřejmé již ze žaloby), z čehož dovozuje nesprávnost rozhodnutí odvolacího soudu, když takovému způsobu určení výše kupní ceny žalobcem přisvědčil, je třeba konstatovat, že v tomto ohledu vycházel odvolací soud z chybného názoru. Dohodli-li se totiž účastníci při uzavírání předmětné smlouvy na tom, že výše splátek v Kč se řídí uvedeným kurzem ČNB, pak určení výše kupní ceny podle kurzu jiné banky, jak to učinil odvolací soud, je nesprávný když ke změně smlouvy mezi účastníky v tomto ohledu nedošlo.

Z uvedeného vyplývá, že dovolací důvod podle § 241 odst. 3 písm.d/ o.s.ř. byl v otázce určení výše plnění uplatněn důvodně. Protože ani soud prvního stupně věc neposuzoval v souladu s tím, co bylo uvedeno, platí důvody, pro které byl v napadeném rozsahu zrušen rozsudek odvolacího soudu, i na rozsudek soudu prvního stupně. Nejvyšší soud České republiky proto ve výroku ohledně částky 38.062,- Kč a ve výroku o náhradě nákladů řízení zrušil rozsudky soudů obou stupňů a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 1 a 2 o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Dražba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Insolvenční řízení a náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společenství vlastníků jednotek](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zemědělská půda \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o zápůjčce, insolvence](#)
- [Promlčení a ochrana spotřebitele](#)
- [Pozůstalost](#)
- [Pozůstalost](#)
- [Nezbytná cesta](#)